

Türkiye Cumhuriyeti ile Amerika Birleşik Devletleri arasında Hava Nakliyatına dair olan Anlaşmanın onanması hakkında kanun tasarısı ve Dışişleri ve Ulaştırma Komisyonları raporları (1/563)

T. C.

Başbakanlık

Muamelât Genel Müdürlüğü

Tetkik Müdürlüğü

Sayı : 71-535 6/874

30 . III . 1946

Büyük Millet Meclisi Başkanlığına

Türkiye Cumhuriyeti ile Amerika Birleşik Devletleri arasında hava nakliyatına dair olan Anlaşmanın onanması hakkında Dışişleri Bakanlığınca hazırlanan ve Bakanlar Kurulunca 22 . III . 1946 tarihinde Yüksek Meclise sunulması kararlaştırılan kanun tasarısı ile gerekçesinin ilişkileriyle birlikte sunulduğunu arz ederim.

Başbakan

Ş. Saracoğlu

Gerekçe

Şikago'da 7 Aralık 1944 tarihinde Hükümetimizin de iştirakiyle imzalanan ve Yüksek Meclis tarafından 4749 sayılı kanunla 5 Haziran 1945 tarihinde kabul ve tasdik buyurulan Milletlerarası Sivil Havacılık Anlaşmaları ile güdülen amaç, büyük bir gelişme göstermekte olan sivil havacılığın Milletlerarası ölçüde temellerini kurmak ve fiiliyat sahasında muhtelif memleketlerin değişik ve eksik mevzuatı dolayısıyla çıkabilecek müşkülleri bertaraf ederek, ahenkli bir şekilde gelişmesini sağlamaktır.

Şikago metinleri, Milletlerarası havacılığın muhtelif memleketler arasında akdolunacak iki taraflı Anlaşmalara dayanan bir sistem halinde inkişafını derpiş eylemekte ve bu yolda yapılacak Anlaşmaların ana çizgilerini tâyin ederek, aralarında bir benzerlik teminine ehemmiyet vermektedir.

Harb hareketlerinin sona ermesi, sivil havacılığın gelişmesine her tarafta yeni bir hız vermiştir. Milletlerarası ulaştırma alanında hava servisleri en önemli bir konu halini almış ve büyük rekabetlere yol açmıştır. Yurdumuzun da bu önemli cereyana yabancı kalamıyacağını gözönüne alan Hükümet Amerika Birleşik Devletleri tarafından bir Sivil Havacılık Anlaşması akdi hususunda teklif alması üzerine, derhal görüşmelere başlıyarak 12 Şubat 1946 tarihinde bir Anlaşma yapmıştır.

Anlaşmanın genel hükümleri, Şikago Konferansında kabul edilen standard'a uygun bulunmaktadır. Bu hükümlere göre, her iki memlekette cari olan hava seyriseferine mütaallik kanun ve nizamla riayet edilecektir.

Amerika Birleşik Devletleri Hükümeti, yaptığı Anlaşma üzerine, Amerika - Hindistan yolu seferlerini Türkiye'den geçirebilecektir. Amerikan servisleri Ankara ve İstanbul'a uğrıyacaklar, fakat bu iki şehir arasında yolcu ve yük taşımak hakkına malik olmayacaktır.

Anlaşma, müteakibliyet esasına dayanmakta olduğundan, Hükümetimiz lüzum gördüğü tak-

dirde, Türkiye'den Amerika'ya milli uçaklarımızla aynı şekilde seferler tanzim etmek hakkını haiz bulunmaktadır.

Bu suretle, gerek memleketimizin diğer kıtalar ile ulaştırma imkânları bakımından, gerekse Amerika gibi aramızda siyasi ve ekonomik alanlarda sıkı bağlar bulunan dost Devlet ile münasebetlerimizin gelişmesi bakımından birçok faydalar temin eden işbu Anlaşma, aynı zamanda gene havacılığımızın teknik bakımdan da ilerlemesine yardım edecektir.

Türkçe ve İngilizce metinleri ilişik kanun tasarısı ile birlikte sunulan ve yurdumuzun menfaatlerine uygun bulunan işbu Anlaşmanın onanması, Yüksek Meclisin tasvibine arz olunur.

Dışişleri Komisyonu raporu

T. B. M. M.

Dışişleri Komisyonu

Esas No. 1/563

Karar No. 17

17 . IV . 1946

Yüksek Başkanlığa

Türkiye Cumhuriyetiyle Amerika Birleşik Devletleri arasında hava nakliyatına dair olan Anlaşmanın onanması hakkında Dışişleri Bakanlığınca hazırlanan ve Bakanlar Kurulunca 22 . III . 1946 tarihinde Yüksek Meclise sunulması kararlaştırılan kanun tasarısı Dışişleri ve Ulaştırma Bakanlıklarının temsilcilerinin hazır bulunduğu oturumda görüşülmüştür.

Anlaşmanın genel hükümleri 7 Aralık 1944 tarihinde Hükümetimizin de iştirakiyle Şikago'da imzalanan ve Yüksek Meclis tarafından 4749 sayılı kanunla 5 Haziran 1945 tarihinde kabul buyurulan Milletlerarası Sivil Havacılık hükümlerine uygun bulunmaktadır.

Bu hükümlere göre, her iki memlekette yürürlükte olan hava seyrüseferine ait kanun ve nizamla riayet edilecektir.

Amerika Birleşik Devletleri Hükümeti, yaptığı Anlaşma üzerine Amerika - Hindistan yolu seferlerini Türkiye'den geçirebilecektir. Amerika servisleri Ankara ve İstanbula uğriyacıklar fakat bu iki şehir arasında yolcu taşımak hakkına malik olmayacaklardır.

Gerek memleketimizin diğer kıtalarla ulaştırma imkânları bakımından, gerekse Amerika gibi

aramızda siyasi ve ekonomik alanlarda sıkı bağlar bulunan dost Devlet ile münasebetlerimizin gelişmesi bakımından birçok faydalar sağliyan Anlaşma menfaatlerimize uygun görülmüştür. Memleketimiz için bir hava hukukunun henüz tedvin edilmemiş olmasını sivil havacılığımızın gelişmesi bakımından bir eksiklik sayan Komisyonumuz bu eksikliğin giderilmesi, gündengüne önemi artan hava ulaştırma işlerine ehemmiyet verilmesi ve Şikago'da üyesi olarak seçildiğimiz ve bugün merkezi Montreal'de bulunan konsseydeki büromuzun da biran evvel tesisi dileğiyle kanun tasarısını aynen ve oybirliğiyle kabul etmiştir.

Havalesi gereğince Ulaştırma Komisyonuna gönderilmek üzere Yüksek Başkanlığa sunulur.

Dışişleri Ko.

Başkanı

Konya

S. Arıkan

Ankara

Z. Yörük

Gümüşane

C. Selek

Sözeü

İstanbul

A. Ş. Esmer

Antalya

Dr. C. Tunca

Manisa

H. Bayur

Kâtip

Ağrı

R. R. Pasin

Erzurum

P. Demirhan

Tokad

N. Poroy

Ulaştırma Komisyonu raporu

T. B. M. M.

Ulaştırma Komisyonu

Esas No. 1/563

Karar No. 11

4. V. 1946

Yüksek Başkanlığa

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Amerika Birleşik Devletleri arasında Hava Ulaştırma Anlaşması hakkında hazırlanan Anlaşmanın onanması hakkında Dışişleri Bakanlığınca hazırlanarak Bakanlar Kurulunca Yüksek Meclise sunulan ve Dışişleri Komisyonunca incelendikten sonra Komisyonumuza havale buyurulan kanun tasarısı ve Dışişleri Komisyonunun bu husustaki raporu, Komisyonumuzun 2. V. 1946 tarihindeki toplantısında incelendi. Bu toplantıda Ulaştırma Bakanı, Devlet Havayolları Genel Müdürü ve Bakanlıktan bir uzman ile Dışişleri Bakanlığının bir temsilcisi de hazır bulundular.

Anlaşmaya nazaran: Amerika - Avrupa - Hindistan arasında her iki istikamette seyrüsefer edecek olan Amerika uçaklarına, bizim tesbit edeceğimiz giriş ve çıkış noktalarından memleketimize girip çıkarak ve yine bizim göstereceğimiz yolları takip ederek memleketimiz üzerinden uçmak müsaadesi verilmektedir. Bu uçaklar bu esnada İstanbul ve Ankara'ya da uğrayacaklar, fakat bu iki şehrimiz arasında yolcu ve yük taşımayacaklar, ancak gerek Amerikadan ve gereke yolları üzerindeki diğer memleketlerden alacakları yolcu ve yükleri bu şehirlerimizden indirmek ve bu şehirlerimizden oralara gidecek yolcu ve yükleri almak yetkisinde olacaklardır.

Lüzum ve imkân görüldüğü zaman bizim uçlarımız da Amerika'ya sefer yapabileceklerdir.

Her iki taraf, kendi ülkelerinde hava seyrüseferlerinde uyguladıkları kanun ve nizamla karşılıklı olarak uymağı taahhüt etmektedirler.

Hulâsa : 7. XII. 1944 tarihinde Şikago'da imzalanan ve tarafımızdan da kabul ve tasdik

edilmiş olan Milletlerarası Sivil Havacılık Anlaşmaları esaslarına uygun olarak vucüde getirilen, aynı zamanda tam bir müteakibliyet esnasından mülhem olan bu anlaşmanın uygulanmasının bir çok yönlerden memleketimiz için faydalı olacağını mülâhaza eden Komisyonumuz, işbu anlaşmanın onanmasına ait kanun tasarısını, başlığında bir kelime eklenmesi ve başlıkta ve birinci maddede geçen (Nakliyatma) kelimelerinin de (Ulaştırmalarına) suretinde değiştirilmesi kaydıyla, kabule değer görmüştür.

Ancak, yukarıda sözü edildiği üzere, iki tarafın hava seyrüseferlerine ilişkin özel kanun ve nizamlarına karşılıklı uyulacağı keyfiyeti anlaşmada önemli bir yer almış olduğu halde bu kanun ve nizamlar memleketimizde henüz tedvin edilmemiş olduğundan Dışişleri Komisyonumuzun bu noksanın biran önce giderilmesi yolundaki dileğine Komisyonumuz da katılmıştır.

Yüksek Başkanlığa sunulur.

Ulaştırma Komis-

yonu Başkanı

Çoruh

A. R. Erem

Bursa

A. M. Erhan

Kars

E. Demirel

Ordu

Dr. V. Demir

Sözcü

Kars

Ş. Karacan

Edirne

M. E. Ağaoğulları

Kırşehir

F. Seler

Sivas

F. Gökdalay

Tunceli

H. Üçöz

Kâtip

Erzurum

S. Altuğ

Hatay

H. Ilgaz

Ordu

Ş. Akyazı

Sivas

H. Işık

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

Türkiye Cumhuriyeti ile Amerika Birleşik Devletleri arasında hava nakliyatına dair olan anlaşmanın onanması hakkında kanun tasarısı

MADDE 1. — Ankara'da 12 Şubat 1946 tarihinde akit ve imza edilmiş olan «Türkiye Cumhuriyeti ile Amerika Birleşik Devletleri arasında Hava Nakliyatına dair Anlaşma» ile eki onanmıştır.

MADDE 2. — Bu kanun yayım tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3. — Bu kanun Bakanlar Kurulunca yürütülür.

Başbakan	Adalet Bakanı
<i>Ş. Saracoğlu</i>	<i>R. Türel</i>
Millî Savunma Bakanı	İçişleri Bakanı
<i>A. R. Artunkal</i>	<i>Hilmi Uran</i>
Dışişleri Bakanı	Maliye Bakanı
<i>H. Saka</i>	<i>N. E. Sümer</i>
Millî Eğitim Bakanı	Bayındırlık Bakanı
	<i>Sırrı Day</i>
	Sağlık ve Sosyal
Ekonomi Bakanı	Yardım Bakanı
<i>Fuad Sirmen</i>	<i>Dr. S. Konuk</i>
Gümrük ve Tekel Bakanı	Tarım Bakanı
<i>T. Caşkan</i>	<i>Ş. R. Hatipoğlu</i>
Ulaştırma Bakanı	Ticaret Bakanı
	<i>R. Karadeniz</i>
	Çalışma Bakanı
	<i>Dr. S. Irmak</i>

ULAŞTIRMA KOMİSYONUNUN DEĞİŞTİRİŞİ

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Amerika Birleşik Devletleri arasında Hava Ulaştırmalarına dair olan Anlaşmanın onanması hakkında kanun tasarısı

MADDE 1. — Ankara'da 12 Şubat 1946 tarihinde akit ve imza edilmiş olan «Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Amerika Birleşik Devletleri arasında hava ulaştırmalarına dair Anlaşma» ile eki onanmıştır.

MADDE 2. — Hükümetin ikinci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 3. — Hükümetin üçüncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

TÜRKİYE İLE AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİ ARASINDA HAVA NAKLİYATINA DAİR ANLAŞMA

Muvakkat havayolları ve servisleri için bir standard anlaşma şekli kabul edilmesi zmnında illinois eyaletinde Şikago şehrinde akdedilen Milletlerarası Sivil Havacılık Konferansında 7 Aralık 1944 tarihinde imzalanan kararı ve Türkiye ile Amerika Birleşik Devletleri arasında hava nakliyatının ekonomik bakımdan sağlam bir surette gelişmesini karşılıklı olarak kolaylaştırmanın ve teşvik etmenin arzuya değer olduğunu gözönünde tutarak, bu Anlaşmayı akdeden iki Hükümet, kendi ülkeleri arasındaki hava nakliyatının aşağıdaki hükümlere göre kurulması ve gelişmesi hususunda mutabık kalmışlardır.

Madde — 1

Âkid Taraflar, bu Anlaşmanın Ekinde gösterilen Milletlerarası Sivil Havayollarının ve servislerinin kurulması için lâzımgelip mezkûr Ekde musarrah bulunan hakları birbirlerine bahşederler; bu servislere, işbu haklar kendisine verilen Âkid Tarafın ihtiyarına göre, ister derhal ister daha sonra başlanılmış olması bahşedilen hakları ihlâl etmez.

Madde — 2

(a) Bu suretle tarif edilen hava servislerinin her biri, birinci madde gereğince kendisine mevzu bahis yol için bir veya bir kaç hava hattını tâyin hakkı bahşedilmiş olan Âkid Taraf bu yol üzerinde bir hava hattına ruhsat verir vermez, işletilmeğe başlanacak ve hakları bahşeden Âkid Taraf, 6 ncı madde hükümleri mahfuz kalmak şartıyla, ilgili hava hattına veya hatlarına gereken işletme müsaadesini vermekle mükellef olacaktır; şu kadar ki, böylece tâyin edilen hava hatlarından, bu Anlaşmada derpiş edilen faaliyete başlamalarına müsaade edilmeden önce, hakları veren Âkid Tarafın yetkili hava makamlarına, bu makamlar tarafından umumiyetle tatbik edilen kanun ve nizamlar gereğince ehliyetlerini isat etmeleri istenebilecektir; muhasemat veya askerî işgal sahalarında veya bu kabül ahvalin tesiri altında bulunan sahalarda bu şekilde faaliyete başlamak keyfiyeti yetkili askerî makamların tasvibine tâbi olacaktır.

b) Şurası mukarrerdir ki, işbu Anlaşma gereğince kendilerine ticari haklar bahşedilen Âkid Taraflardan her biri, bunları muvakkat imkânsızlık halleri müstesna, mümkün olan en kısa bir zamanda istimale başlayacaktır.

Madde — 3

Tatbikatta herhangi bir farklı muameleye meydan vermeme ve eşitliği sağlamak maksadiyle Âkid Taraflar aşağıdaki hususlarda mutabıktırlar.

a) Âkid taraflardan her biri, kendi kontrolü altındaki umumi hava meydanlarının kullanılması ve diğer kolaylıklardan faydalanma karşılığı olarak haklı ve makul mükellefiyetler tarhettemekte veya ettirmekte serbesttir. Ancak Âkid Taraflardan her biri bu mükellefiyetlerin, aynı şekilde milletlerarası servisler yapan kendi millî uçaklarınca işbu hava meydanları ile tesisatın kullanılması için ödenilmesi icabeden miktardan daha fazla olmamasını kabul eder.

b) Âkid Taraflardan birinin ülkesine diğer Âkid Tarafca veya bunun tebaasının ithal edilip munhasıran kendi uçakları tarafından istimale mahsus olan yakıt, makina yağları ve yedek parçalar için gümrük resmi, muayene ücreti veya diğer millî resim veya mükellefiyetler tarhi hususunda, ülkesine işbu ithalât yapılmış olan Tarafca millî hatlara ve en ziyade müsaadeye mazhar milletin hatlarına tatbik edilen muamele tatbik edilecektir.

c) Ekte tarif olunan yolları ve servisleri işletmeye mezu olan Âkid Tarafın hava hatlarına ait sivil uçaklarda bulunan yakıt makina yağları, yedek parçalar, mutat teçhizat ve uçak komanyası, anılan uçaklar tarafından öteki Âkid Tarafın ülkesi üzerindeki uçuşlarda kullanılsa veya

şarfedilse bile, o ülkeye giriş ve çıkışta gümrük resmi, muayene ücreti veya buna benzer resim ve mükellefiyetlerden muaf tutulacaktır.

Madde — 4

Âkîd Taraflardan birinin verdiği veya muteber olduğunu tasdik eylediği uçuşa elverişlilik vesikalara, ehliyetnameler ve ruhsatiyeler Ekde gösterilen havayollarının ve servislerinin işletilmesi için diğer Âkîd Tarafa da muteber olarak tanılacaktır. Ancak, Âkîd Taraflardan her biri, kendi tebaasına başka bir Devlet tarafından verilmiş ehliyetnameleri ve ruhsatiyeleri kendi ülkesi üzerinde uçuş için muteber tanımaktan istinkâf etmek hakkını muhafaza eder.

Madde — 5

a) Âkîd Taraflardan birinin milletrarası hava seyrüseferinde işliyen uçakların kendi ülkesine giriş ve çıkışı hakkındaki veya bu uçakların kendi ülkesinde iken işletilmesi ve seyrüsefer ile ilgili kanun ve nizamları, diğer Âkîd Tarafın uçaklarına da tatbik edilecektir. Birinci Tarafın ülkesine giriş ve çıkış esnasında veya o ülkede buldukları müddetçe, bu kanun ve nizamlara, anılan uçaklarca riayet olunacaktır.

b) Âkîd Taraflardan birinin ülkesine uçak yolcusu, mürettebatı veya hamulesinin sokulması ve bunların o ülkeden ayrılması ile ilgili giriş, çıkış, göçmen, pasaport, gümrük ve karantina işleri gibi hususata mütaallik kanun ve nizamlara, gerekışbu tarafın ülkesine giriş ve çıkışta, gerekse o ülke dâhilinde iken öteki Âkîd Tarafın yolcuları ve mürettebatı tarafından veya onlar namına riayet edilecek ve aynı keyfiyet hamule hakkında da vârit olacaktır.

Madde — 6

Âkîd Taraflardan herbiri, diğer tarafa ait bir hava hattının esas mülkiyeti ile fiilî kontrolünün bu Anlaşmayı akdeden Taraflardan birinin tebaasının edlinde bulunduğu kanaat getirmediği hallerde veya bir hava hattının, ülkesinde faaliyette bulunduğu Devletin kanunlarına 5 ne maddede tarif bulunduğu veçhile riayet etmediği veya bu Anlaşmadan doğan vecibelerini yerine getirmediği takdirde, işbu hatta ruhsatiye veya müsaade vermemek veya bunları geri almak hakkını muhafaza eder.

Madde — 7

Bu Anlaşma ve bununla ilgili bütün mukaveleler Milletlerarası Sivil Havacılık Geçici Teşkilâtı nezdinde tescil ettirilecektir.

Madde — 8

Âkîd Taraflardan herbiri, öteki Âkîd Tarafa bir yıl önceden haber vermek suretiyle, bu Anlaşma ve Eki ile bahsettiği hava servisi haklarına nihayet verebilir.

Madde — 9

Âkîd Taraflardan biri, ilişik Ekde gösterilen yolların veya şartların değiştirilmesini arzuya değer gördüğü takdirde, her iki tarafın yetkili makamları arasında istişare yapılmasını isteyebilir, ve bu istişare, istek tarihinden itibaren 60 gün içinde başlar. Anılan makamlar arasında Eke teşir eden yeni veya değiştirilmiş şartlar üzerinde uyuşulduğu takdirde, onların bu meselede tavsiye ettikleri hususlar diplomatik nota teatisiyle teyit edildikten sonra yürürlüğe girer.

İşbu Anlaşmanın yürürlüğe giriş tarihi mümkün olduğu kadar kısa bir zamanda Ankara'da nota teatisi suretiyle tâyin edileceklerdir.

Yukarıdakileri tasdikan, imzaları aşağıda bulunan ve Hükümetleri tarafından usulü dairesinde yetkilendirilmiş olan temsilciler işbu Anlaşmayı imzalayıp mühürlemişlerdir.

Ankara'da 1946 yılı Şubat ayının onikisinde, İngilizce ve Türkçe olarak ve her iki lisandaki metin aynı derecede muteber olmak üzere ikişer nüsha olarak tanzim edilmiştir.

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti namına:

Amerika Birleşik Devletleri Hükümeti namına:

TÜRKİYE İLE AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİ ARASINDA HAVA NAKLİYATI ANLAŞ- MASINA

E K

A) İşbu Anlaşma gereğince mezun kılınmış olan Amerika Birleşik Devletleri Hava hatlarına Türkiye ülkesinde transit ve teknik tevakkuf hakkı ve aşağıda gösterilen yolu ve yolları takiben İstanbul ve Ankara'da Milletlerarası yolcu, yük ve posta almak ve boşaltmak hakkı verilmiştir:

«Her iki istikamette olmak üzere : Birleşik Devletlerden, mutavassıt noktalar tarikiyle, Avrupa kıtasına ve İstanbul ve Ankara'ya, ve oradan daha ileri noktalara.»

B) Bu Anlaşma gereğince mezun kılınmış olan Türkiye hava hatlarına da, Amerika Birleşik Devletleri ülkesinde aynı transit ve teknik tevakkuf ve ileride tesbit edilecek muayyen yol veya yolları tâkiben aynı Milletlerarası ticari seyrüsefer hakları verilmiştir.

C) Şurası mukarrerdir ki, Akıd Taraflardan her biri bir hava hattı işletmeğe başlamazdan önce, diğer Akıd Tarafa, onun ülkesine giriş ve ülkesinden çıkış için mutasavver istikâmetleri bildirilecek ve bunun üzerine diğer Taraf giriş ve çıkış noktaları ile ülkesinde takip edilecek olan uçuş yolunu gösterecektir.

